



KÖZÉRTHETŐEN
AZ EURÓPAI UNIÓ
SZAKPOLITIKÁIRÓL

Éghajlat-politika

Bolygónk
védelmében,
saját jövőnkért

Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság serkenti a gazdasági növekedést, és munkahelyeket teremt



KÖZÉRTHETŐEN AZ EURÓPAI UNIÓ SZAKPOLITIKÁIRÓL

Ez a tájékoztató füzet a „Közérthetően az Európai Unió szakpolitikáiról” című sorozat része. A sorozat azt hivatott bemutatni, mit tesz az EU a hatáskörébe tartozó szakpolitikai területeken, miért van szükség a tevékenységére, és munkája milyen eredménnyel jár.

A sorozatot alkotó kiadványokat a következő internetcímen lehet letölteni:
http://europa.eu/pol/index_hu.htm
<http://europa.eu/!Uj47Mc>

Hogyan működik az Európai Unió?
Európa 12 leckében
Európa 2020 stratégia: Európa növekedési stratégiája
Az EU alapító atyái

Adópolitika
Bankok és pénzügy
Belső piac
Bővítési politika
Csalás elleni küzdelem
Digitális menetrend és információs társadalom
Egészségpolitika
Éghajlat-politika ✘
Élelmiszer-biztonsági politika
Energiapolitika
Foglalkoztatási és szociális politika
Fogyasztói ügyek
Gazdasági és monetáris unió és az euró
Határok és biztonság
Humanitárius segítségnyújtás és polgári védelem
Jogérvényesülés, alapvető jogok és egyenlőség
Kereskedelempolitika
Költségvetés
Környezetvédelmi politika
Közlekedéspolitika
Kulturális és audiovizuális politika
Kutatási és innovációs politika
Kül- és biztonságpolitika
Mezőgazdasági politika
Migrációs és menekültügyi politika
Nemzetközi együttműködés és fejlesztés
Oktatási, képzési, ifjúsági és sportpolitika
Regionális politika
Tengerügy és halászat
Vállalkozáspolitikai
Vámpolitika
Versenypolitika

TARTALOM

Miért van szükségünk európai éghajlat-politikára?	3
Milyen eszközökkel él az Európai Unió?	7
Miből is áll az európai éghajlatvédelmi politika?	11
Kitekintés	15
További információk	16

Közérthetően az Európai Unió szakpolitikáiról Éghajlat-politika

Európai Bizottság
Kommunikációs Főigazgatóság
Polgárok tájékoztatása
1049 Brüsszel
BELGIUM

Kézirat frissítve: 2014 novemberében

Fénykép a fedőlapon és a 2. oldalon
© iStockphoto/Leonid Spektor

16 o. – 21 × 29,7 cm
ISBN 978-92-79-41349-0
doi:10.2775/85219

Luxembourg: az Európai Unió Kiadóhivatala, 2014

© Európai Unió, 2014

A kiadvány a forrás feltüntetésével szabadon másolható. A fényképeket a szerzői jog tulajdonosának előzetes engedélyével lehet csak felhasználni vagy sokszorosítani. Engedélyért közvetlenül a jogtulajdonosokhoz kell fordulni.

Miért van szükségünk európai éghajlat-politikára?

Bolygónk éghajlata változik. A Föld átlaghőmérséklete egyre nő, ami az emberi tevékenységekből származó üvegházhatásúgáz-kibocsátás erősödésére vezethető vissza. Az üvegházhatású gázok ugyanis lehetővé teszik, hogy a Föld légkörébe bejusson a napsugarak energiája, ugyanakkor megakadályozzák, hogy a meleg eltávozzon onnan.

A hőmérséklet-emelkedés példa nélküli következményekkel jár bolygónkra nézve: a gleccserek olvadnak, a tengerszint emelkedik. Árvizek, illetve aszályok sújtanak olyan régiókat, ahol eddig ezek a jelenségek ismeretlenek voltak. Ezek a szélsőséges időjárási események egyre nagyobb hatást gyakorolnak gazdaságunkra, környezetünkre, egészségünkre és mindennapi életünkre.

Üvegházhatású gázok

Az üvegházhatást okozó gázok onnan kapták a nevüket, hogy a nap hőjét ugyanúgy visszatartják az atmoszférában, mint az üvegház falai.

A legfontosabb üvegházhatású gáz, a szén-dioxid (CO₂) légköri koncentrációja legalább 800 000 éve nem volt ilyen magas.

A Kiotói Jegyzőkönyv elnevezésű nemzetközi szerződés kimondja, hogy a fejlett országoknak egy bizonyos határérték alá kell csökkenteniük az alábbi hét üvegházhatású gáz kibocsátásának szintjét:

- *szén-dioxid (CO₂): a fosszilis tüzelőanyagok, a fa, illetve minden más szenet tartalmazó anyag égése során keletkezik, a növények, köztük a fák viszont képesek a szén-dioxidot megkötni;*
- *metán (CH₄): számos természetes forrásból és sokféle emberi tevékenységből származhat, beleértve a szerves tüzelőanyagok előállítását, az állattartást, a rizstermesztést és hulladékkezelést;*
- *dinitrogén-oxid (N₂O): kibocsátása a műtrágyákhoz, a szerves tüzelőanyagok elégetéséhez, illetve a nitrogént felhasználó vegyipari termeléshez köthető;*
- *az ipari felhasználásra kifejlesztett fluortartalmú üvegházhatású gázok következő négy típusa: a fluorozott szénhidrogének (HFC-k), a perfluor-szénhidrogének (PFC-k), a kén-hexafluorid (SF₆) és a nitrogén-trifluorid (NF₃).*

Sokak szerint a globális felmelegedés számlájára írható a sarki jégtakarók olvadása, a tengerszint emelkedése és a jégtáblák zsugorodása



Jelenleg folynak a nemzetközi tárgyalások egy új globális egyezményről, melynek elfogadására a tervek szerint 2015-ben fog sor kerülni. Az Európai Unió arra törekszik, hogy nagy jelentőségű és jogilag kötelező erejű jegyzőkönyv szülessen, melynek teljesítését mindegyik ország vállalja

Az éghajlatváltozás néhány következménye

- *A tengerszint növekedése fenyegeti az alacsonyan fekvő szigetországok lakosságát és a tengerparti közösségeket.*
- *A szélsőséges időjárási események veszélyeztetik az élelmiszer-termelést, különösen a legszegényebb fejlődő országokban.*
- *Több tízezer ember korai halála írható az elmúlt évtizedben Európában a hőhullámok számlájára.*
- *A víz- és élelmiszerhiány regionális konfliktusokat, éhínséget és tömeges elvándorlást okozhat.*
- *Egyes növény- és állatfajok esetében tovább növekszik annak a veszélye, hogy kipusztulnak.*
- *Ha nem alkalmazkodunk a klímaváltozáshoz, az 2020-ra – a becslések szerint – legalább 100 milliárd euróba kerülhet az Európai Uniónak.*

A tévében gyakran látni megdöbbentő felvételeket arról, milyen következményekkel jár az éghajlatváltozás szerte a világon. Kevésbé nyilvánvaló azonban az, hogy a klímaváltozás pluszterheket ró az egészségügyi szolgáltatókra és az alapvető infrastruktúrára, illetve, hogy a természeti erőforrások (pl. a víz) szűkössége növeli a politikai és biztonsági konfliktusok kirobbanásának kockázatát. A globális felmelegedés problémája nem szűkíthető le a jégsapkák olvadására és a jegesmedvék életterének szűkülésére. Az emberiség jelene és jövője a tét.

A tudomány jelentősége

Az éghajlatváltozás vitákat kiváltó jelenség. Vannak, akik tagadják létezését, és azt hirdetik, hogy nincs szükség arra, hogy az üvegházhatású gázok csökkentése érdekében szakpolitikáinkon és magatartásunkon változtassunk. Akik így gondolkodnak, azok nem veszik figyelembe az éghajlattudósok túlnyomó többségének véleményét. Az éghajlatszakértők 97%-a ugyanis egyetért abban, hogy a klímaváltozás valós probléma, amit az emberek okoznak, egyrészt üvegházhatású gázok kibocsátását okozó tevékenységek (fosszilis tüzelőanyagok – pl. szén, olaj és gáz – elégetése) révén, másrészt pedig erdőirtással. A légköri tudományok vezető tudósaiból álló Éghajlat-változási Kormányközi Testület nemzetközileg elismert tudományos értékelő jelentései szintén ezt az álláspontot képviselik.

Éghajlat-változási Kormányközi Testület

Az ENSZ Környezetvédelmi Programja és a Meteorológiai Világszervezet 1988-ban hozta létre az Éghajlat-változási Kormányközi Testületet. A testület vezető szerepet tölt be nemzetközi szinten az éghajlatváltozás tudományos kiértékelése, illetve a klímaváltozás lehetséges környezeti és társadalmi-gazdasági hatásainak felmérése terén. Értékelő jelentéseit a testület több tízezer, szakértők által készített és kölcsönösen felülvizsgált tanulmány alapján készíti el.

1880 óta bolygónk felszínének átlaghőmérséklete mintegy 0,8 °C-kal, Európa szárazföldi területe pedig még ennél is nagyobb mértékben, kb. 1,4 °C-kal lett melegebb. A tudományos bizonyítékok alapján egyre nagyobb a valószínűsége annak, hogy ha a hőmérséklet az iparosodás előtti időszakhoz képest átlagosan 2 °C-nál többel (vagy a jelenlegi hőmérséklethez képest hozzávetőleg 1,2 °C-kal) emelkedik világszinten, visszafordíthatatlan és esetleg katasztrofális kimenetelű változások fognak végbemenni a globális környezetben.

A meteorológiai nyilvántartás kezdete óta mért 14 legmelegebb év közül 13 a 21. századra esik. Friss elemzések szerint a világ országainak kormányai a jelenlegi intézkedésekkel nem tudnák megakadályozni, hogy a felmelegedés az évszázad végére meghaladja a 3 °C-ot, sőt az sem kizárt, hogy a felmelegedés el fogja érni a 4–6 °C-ot is.



© iStockphoto/BZi

A megújuló energiaforrások hasznosítása környezeti és gazdasági előnyökkel is jár

Az EU hosszú ideje képviseli azt az álláspontot, hogy a globális felmelegedést 2 °C-ra vagy 2 °C alá kellene szorítani – ennek fontosságát ma már a nemzetközi közösség is elismeri. Az EU szakpolitikája megbízható tudományos adatokon alapul. Az Unió azt vallja, hogy jó példával kell elől járnia az éghajlatváltozás elleni globális küzdelemben. Ennek érdekében kötelező célértékeket vezet be a tagállamok vonatkozásában, és a kibocsátáskereskedelmi rendszerhez hasonló kezdeményezéseket hoz létre.

1990 és 2012 között az EU 19%-kal csökkentette területén az üvegházhatású gázok kibocsátását, miközben a gazdaság 45%-kal bővült. Elmondható tehát, hogy az üvegházhatásúgáz-kibocsátás intenzitása (vagyis az egységnyi GDP-re vetített kibocsátás mennyisége) az EU-ban csaknem a felére csökkent ebben az időszakban. Ráadásul mindegyik tagállamban sikerült elérni, hogy a gazdasági növekedés ne járjon feltétlenül a kibocsátási szint növekedésével.

A korai intézkedések lendületet adnak a gazdaságnak

Az a törekvés, hogy a globális felmelegedés ne haladja meg a 2 °C-os határértéket, technológiailag és pénzügyileg egyaránt kivitelezhető. Minél hamarabb cselekszünk, annál hathatósabb eredményeket tudunk elérni, és annál kevesebbe fognak kerülni az intézkedések. Ezért az EU – a gazdasági válság és az ebből következően az államháztartásokra nehezedő nyomás ellenére – folytatja éghajlatvédelmi politikáját. Az éghajlat- és az energiapolitika terén megvalósított strukturális intézkedések jelentősen hozzájárultak ahhoz, hogy 2005 óta folyamatosan csökken az EU üvegházhatásúgáz-kibocsátása. A 2008 és 2012 közötti időszakban mért csökkenésnek csak kevesebb mint a fele tudható be a gazdasági válságnak.

Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság kiépítését célzó korai intézkedések a foglalkoztatást és a növekedést is előmozdítják, mert ösztönzik a tiszta technológiák (pl. a megújuló energiát hasznosító technológiák és az energiahatékony alkalmazások) kifejlesztésére irányuló innovációt. A „zöld gazdaság” nem csupán a munkahelyteremtés legígéretesebb területe: azáltal, hogy csökkenti az olaj- és gázbehozattól való függőséget, növeli Európa energiabiztonságát, és mérsékli az energiainport költségeit.

A foglalkoztatás fellendítéséért

Az utóbbi években – a gazdasági válság ellenére – nagy számban jöttek létre munkahelyek (ún. „zöld munkahelyek”) a környezetvédelmi áruk és szolgáltatások szektorában. 2002 és 2011 között 3 milliőről 4,2 millióra nőtt a környezetvédelmi ágazatban dolgozók száma, és még a recesszió évei alatt is 20%-os növekedés volt megfigyelhető. 2014 júliusában az Európai Bizottság tervet készített arról, hogyan lehetne még jobban növelni az álláslehetőségeket a „zöld” szektorban.

Az éghajlatváltozás elleni fellépés nemzetközi összefogást igényel

Az éghajlatváltozás problémája nem ismer országhatárokat, ezért fontos, hogy a nemzetközi közösség együttesen lépjen fel ellene. Az EU kiemelt szerepet játszott az ENSZ 1992-ben aláírt Éghajlat-változási Keretegyezményének és a fejlődő országok üvegházhatásúgáz-kibocsátását korlátozó 1997-es Kiotói Jegyzőkönyvnek a létrehozásában.

Ma azonban a világ kibocsátásának több mint a feléért a fejlődő országok a felelősek. A nemzetközi közösség ezért olyan új éghajlat-változási ENSZ-megállapodást dolgoz ki, amelynek végrehajtásában valamennyi országnak szerepet kell játszania. A tervek szerint az új megállapodást 2015-ben fogadják el, és a dokumentum 2020-ban lép majd hatályba.

Az éghajlatváltozás elleni küzdelem terén az Európai Bizottság többek között a következő tevékenységeket végzi:

- kidolgozza és végrehajtja az EU éghajlatvédelmi szakpolitikáit és stratégiáit;
- az EU Tanácsának elnökségével együtt képviseli az Uniót az éghajlatváltozás témájában megrendezett nemzetközi tárgyalásokon;
- végrehajtja az EU kibocsátáskereskedelmi rendszerét;
- figyelemmel kíséri, hogy az uniós tagállamok hogyan teljesítik a kibocsátás csökkentésére irányuló célértékeket a kibocsátáskereskedelmi rendszerbe nem tartozó ágazatokban;
- előmozdítja a tiszta technológiákra épülő, alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra történő áttérést;
- végrehajtja az éghajlatváltozáshoz történő alkalmazkodást célzó uniós stratégiát, és támogatja a tagállamok e téren folytatott tevékenységét;
- kezeli az EU költségvetését, amelynek 20%-a az éghajlatváltozás elleni küzdelemre van előirányozva.

Milyen eszközökkel él az Európai Unió?

Az EU élen járt és ma is élen jár az éghajlatváltozás megfékezésében és az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra történő átállás ösztönzésében. Ezen a téren tett erőfeszítései 1990-ig nyúlnak vissza, amikor is elhatározta – és ezt a célt teljesítette is –, hogy szén-dioxid-kibocsátását 2000-ig nem növeli. Azóta egy sor szakpolitikai intézkedést léptetett életbe az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére, közülük sokat a 2000-ben létrehozott európai éghajlatváltozási program keretében. Ezen túlmenően az egyes EU-országok is hoztak konkrét nemzeti intézkedéseket.

Az EU vezetői világviszonylatban is nagyra törő éghajlati és energetikai célokat tűztek ki 2020-ra, és az EU a világ első olyan régiója, amely kötelező erejű jogszabályt léptetett életbe e célok elérése érdekében.

2014 októberében az uniós vezetők elfogadták az éghajlat- és energiapolitika 2030-ig tartó időszakról szóló keretét, és ezáltal megerősítették országaik elkötelezettségét aziránt, hogy versenyképesebbé, biztonságosabbá és fenntarthatóbbá tegyék az EU gazdaságát és energiarendszerét. Az EU hosszabb távon, a 2050-ig tartó időszakra vonatkozóan is ambiciózus célokat tűzött ki maga elé.



© iStockphoto/Teun van den Dries

A fosszilis tüzelőanyagok visszaszorítása és az alternatív tüzelőanyagok térhódítása hozzásegítheti az EU-t ahhoz, hogy megvalósítsa klímavédelmi céljait

A 2020-as stratégia

Az éghajlatváltozás megfékezése egyike az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedést megcélzó Európa 2020 stratégia öt kiemelt célkitűzésének. A dokumentum konkrétan az alábbi célértékek teljesítését tűzi ki 2020-ra: az EU üvegházhatásúgáz-kibocsátását 20%-kal kell csökkenteni, a megújuló energiaforrások arányát 20%-kal kell növelni, az energiahatékonyságot pedig 20%-kal kell javítani.

Az első két célérték részét képezi a jogilag kötelező érvényű energiaügyi és éghajlat-változási csomagnak, amely 2009 júniusában lépett hatályba.

A csomag kötelező nemzeti célértékeket határoz meg a megújuló energia vonatkozásában. A célértékek tükrözik az egyes tagállamok közötti eltéréseket a kiindulási helyzet és a megújulóenergia-termelési kapacitások tekintetében, és számol az EU kibocsátáskereskedelmi rendszerének hatálya alá nem tartozó ágazatok kibocsátásával is.

A megújuló energiára vonatkozó 2020-as nemzeti célértékek 10%-tól (Málta) 49%-ig (Svédország) terjednek: míg Máltán a megújulóenergia-ágazat gyerekcipőben jár, addig Svédországban fejlett a bioenergiára és a vízenergiára épülő megújulóenergia-ágazat. A nemzeti célok valóra váltásával 20%-ra fog emelkedni az EU egészében a megújuló energiaforrásokból előállított energia részaránya a teljes energiafogyasztásban, ami számottevő növekedés a 2010-ben mért 12,5%-hoz képest.

Az EU 2012-ben új szabályozást fogadott el, amelyben nem kötelező jellegű nemzeti célokat határozott meg az energiahatékonyság javítása érdekében.

Mérséklés és alkalmazkodás

Az éghajlatváltozás **mérséklése** az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentését vagy korlátozását jelenti.

Az éghajlatváltozáshoz történő **alkalmazkodás** azokat az erőfeszítéseket foglalja magában, melyek célja, hogy javuljon a társadalom klímaváltozással szembeni ellenálló képessége, és a minimálisra csökkenjenek az éghajlat megváltozásából eredő kedvezőtlen hatások.

A 2030-as keret

A 2020 és 2030 közötti időszakra szóló integrált éghajlat- és energiapolitikai keret célja, hogy biztosítsa a szabályozási biztonságot a beruházók számára, és lehetővé tegye a tagállamok számára, hogy összehangolják éghajlat- és energiapolitikáikat.

Az EU vezetői által 2014 októberében elfogadott keret elő fogja segíteni, hogy a tagországok további előrelépést érjenek el az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaság megvalósítása felé, és újonnan megerősíti az EU arra irányuló elkötelezettségét, hogy sikert érjen el a nemzetközi éghajlatvédelmi tárgyalásokon. A keretprogram olyan energiatermelési és -ellátási rendszer kiépítését irányozza elő, amely megfizethető energiát biztosít a fogyasztók számára, növeli az EU energiaellátásának biztonságát, csökkenti az energiaimporttól való függőségünket és az üvegházhatású gázok kibocsátásának szintjét, továbbá ösztönzi a környezetbarát gazdasági növekedést és a „zöld” munkahelyek létrejöttét.

A keretprogram egyik központi elemét az a kötelezően teljesítendő cél alkotja, hogy 2030-ig az EU legalább 40%-kal csökkentse üvegházhatásúgáz-kibocsátását az 1990-es szinthez képest. E cél elérésének elsődleges eszköze a megújított, jól működő uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer lesz.

A megújuló energia elengedhetetlen a versenyképes, biztonságos és fenntartható energiarendszerre való átálláshoz. Az EU vezetői megállapodtak abban, hogy a megújuló energiának az EU teljes energiafogyasztásában kitett részarányát 2030-ig legalább 27%-ra kell emelni.

Végezetül pedig az energiahatékonyság is kulcsfontosságú összetevője a 2020-tól 2030-ig tartó időszakra szóló éghajlat- és energiapolitikai keretnek. Az EU vezetői 27%-os indikatív energiamegtakarítási cél elérését tűzték ki 2030-ra. Fontos, hogy ennek megvalósítására költségvetéses módon kerüljön sor, szem előtt tartva azt, hogy a kibocsátáskereskedelmi rendszernek a lehető legnagyobb mértékben hozzá kell járulnia az átfogó éghajlat-változási célok megvalósításához. A célkitűzés értékét 2020-ban az EU felül fogja vizsgálni, és előreláthatóan 30%-ra fogja kiigazítani.

A 2050-es célkitűzések

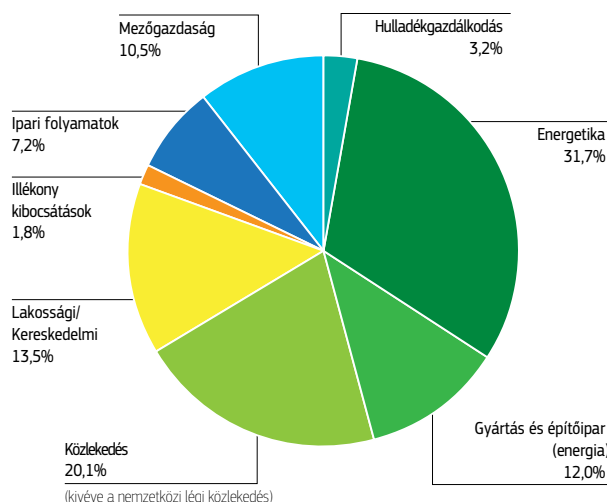
Elősegítendő, hogy a globális felmelegedés 2 °C alatt maradjon, az EU elkötelezte magát a mellett a hosszú távra szóló cél mellett, hogy 2050-re az uniós kibocsátás 80–95%-kal csökkenjen az 1990-es szinthez képest, amennyiben a fejlett országok hasonló kötelezettségvállalást tesznek. A kibocsátás ilyen mértékű csökkentésének előfeltétele, hogy az EU alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdasággá váljon.

A Bizottság 2011-ben ütemtervet tett közzé az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő költséghatékony megvalósításáról, amelyben meghatározta az előrehaladás mérésére szolgáló köztes állomásokat is. A dokumentum ismerteti, hogy a különböző ágazatok – a villamosenergia-termeléstől a mezőgazdaságig – miképpen járulhatnak hozzá a cél megvalósításához. Az évszázad közepére a villamosenergia-termelésnek szinte teljesen szénmentessé kell válnia. Az energiahatékonyság növelésével az EU várhatóan kb. 30%-kal kevesebb energiát használ majd fel 2050-ben. A helyi energiaforrások fokozott kihasználása a tervek szerint csökkenteni fogja az importfüggőséget, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés pedig mérsékelni fogja a levegőszennyezést és az ehhez kapcsolódó egészségügyi kiadásokat.

Alkalmazkodás

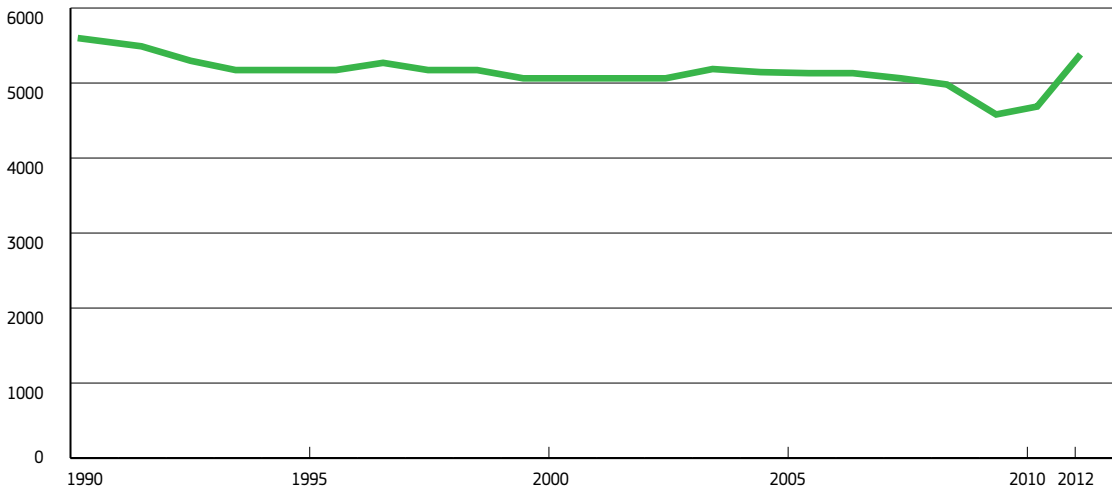
A klímaváltozás hatásai már most érződnek. A globális felmelegedés még akkor is évtizedeken át folytatódni fog, hatásaival pedig évszázadokon át számolni kell, ha az üvegházhatású gázok kibocsátását jelentősen csökkentjük. Ennek a magyarázata az, hogy a régebbi kibocsátások késleltetve éreztetik hatásukat. Ezért

HONNAN SZÁRMAZNAK AZ ÜVEGHÁZHATÁST OKOZÓ GÁZOK?



A teljes üvegházhatásúgáz-kibocsátás a 28 EU-tagállamban, ágazati bontásban (2012. évi adatok)

AZ EU CSÖKKENTI A KIBOCSÁTÁST



Teljes üvegházhatásúgáz-kibocsátás a 28 EU-tagállamban, kivéve a földhasználatot, a földhasználat-megváltoztatást és az erdőgazdálkodást (LULUCF) (millió tonnában)

egyszerre kell alkalmazkodnunk az éghajlatváltozás hatásaihoz és megfékezni azt: a két cselekvés kiegészíti egymást.

Az Európai Bizottság alkalmazkodási stratégiát dolgozott ki az EU számára, mely Európa ellenálló képességét hivatott javítani az éghajlatváltozás következményeivel szemben. Az alkalmazkodás a klímaváltozás kedvezőtlen hatásaira való felkészülést, az esetleges károk megakadályozására, illetve minimalizálására irányuló intézkedések meghozatalát, valamint az éghajlatváltozás következtében adódó kedvező lehetőségek kiaknázását jelenti. Bizonyított tény, hogy az alkalmazkodást megcélzó, jól megtervezett és korán meghozott intézkedésekkel később pénzt takaríthatunk meg, és életeket menthetünk meg.

Az éghajlatváltozás hatásai súlyosságukat és jellegüket tekintve eltérőek az egyes európai régiókban, ezért az alkalmazkodást szolgáló intézkedések túlnyomó többségét regionális vagy helyi szinten kell végrehajtani. Ezeknek az intézkedéseknek a kiegészítésképpen az uniós stratégia többféleképpen segíti a tagállamokat a klímaváltozáshoz való alkalmazkodásban: iránymutatást és finanszírozást nyújt, ösztönzi az ismeretek bővítését és az információcserélmélyítését, valamint biztosítja, hogy az alkalmazkodással kapcsolatos szempontok a vonatkozó uniós szakpolitikák mindegyikében megfelelő figyelmet kapjanak.

Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás európai platformja (<http://climate-adapt.eea.europa.eu>), amely 2012-ben kezdte meg működését, szintén a klímaváltozással összefüggő kihívások kezelését hivatott segíteni. 2014-ben pedig az Európai Bizottság és a Polgármesterek Szövetsége útjára indította az Alkalmazkodó Polgármesterek (Mayors Adapt)

elnevezésű kezdeményezést, mely arra ösztönzi a településeket, hogy kellően felkészüljenek az éghajlatváltozás következményeire. A kezdeményezés támogatást nyújt az önkormányzatoknak az alkalmazkodási intézkedések meghozatalához, a kapcsolatépítéshez, valamint a helyi lakosságot célzó figyelemfelkeltő tevékenységekhez. A helyi cselekvés kulcsfontosságú, hiszen az éghajlatváltozás hatásai elsősorban helyi szinten jelentkeznek.

Az EU részesedése a világszintű kibocsátásból

Az üvegházhatású gázok mintegy 10%-át az EU bocsátja ki. Az EU kibocsátásának közel 80%-a az energia előállításából és felhasználásából származik, ideértve a közlekedést is.

Nemzetközi kitekintés

Az üvegházhatást okozó gázok kibocsátása évről évre növekedik világszinten. A globális kihívásra globális megoldást kell találni. Az éghajlatváltozásról folytatott nemzetközi tárgyalásokon az Európai Unió – amelyet az EU Tanácsának soros féléves elnökségét ellátó ország és a Bizottság képvisel – egységesen lép fel.

A klímaváltozás elleni küzdelemmel kapcsolatos első fontosabb nemzetközi megállapodás az ENSZ 1992-ben aláírt Éghajlat-változási Keretegyezménye (UNFCCC) volt, amelyet 196 ország – köztük az akkori uniós tagállamok mindegyike és az EU, mint különálló egység – ratifikált. A dokumentum lefektette annak a kereteit, hogyan akadályozzák meg a részt vevő országok közös erővel, hogy az ember veszélyes mértékben beavatkozzon a globális éghajlati rendszer működésébe.

A keretegyezmény 1997-ben kiegészült a Kiotói Jegyzőkönyvvel, amely az első lépést jelentette a kibocsátásnövekedés globális tendenciájának megfordítása felé. Ez a 2005-ben hatályba lépett nemzetközi szerződés kötelező érvényű követelményeket határoz meg az iparosodott országok számára az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentése tekintetében.

Új nemzetközi erőfeszítések

A felfokozott várakozások ellenére a tárgyalások 2007-ben megkezdett szakaszában a nemzetközi közösségnek nem sikerült elérnie, hogy az ENSZ 2009-re új, átfogó éghajlat-változási megállapodást hozzon létre Koppenhágában. Mintegy 100 ország azonban – köztük az EU mindegyik tagállama – kötelezettséget vállalt arra, hogy 2020-ra csökkenteni vagy korlátozza saját kibocsátását. Az EU és a legkiszolgáltatottabb helyzetben lévő fejlődő országok kezdeményezésére az ENSZ 2011-es éghajlat-változási konferenciájának résztvevői úgy döntöttek, hogy új tárgyalássorozat indítanak útjára egy olyan új globális éghajlat-változási szerződés kidolgozása céljából, amely valamennyi országtól, azaz a fejlődő és fejlett államoktól is megköveteli a szerepvállalást. A tervek szerint az új megállapodás elfogadására 2015-ben, Párizsban fog sor kerülni, és a dokumentum 2020-ban lép majd hatályba.

Már eddig is számottevően közeledtek egymáshoz az álláspontok több olyan fejlett és felzárkózó gazdaságú ország között, amely szerint felül kell vizsgálni a közös, de differenciált felelősségek és képességek elvének alkalmazását. Ma már – az 1992-es riói Föld Csúcs idején érvényes alapelvtől eltérően – nem szolgálhat kiindulópontként a bruttó nemzeti jövedelem annak megállapításához, hogy mely országoknak kötelező csökkenteni az üvegházhatású gázok kibocsátását, és melyeknek nem.

2015 első negyedében az összes olyan országnak, amelynek módjában áll, közölnie kell, hogy milyen mértékű kibocsátáscsökkentésre tud kötelezettséget

vállalni az új éghajlatvédelmi megállapodás keretében. Ennek alapján átlátható módon fel lehet majd mérni, hogy az egyéni és közös fellépés elegendő-e annak a célnak az eléréséhez, hogy a globális felmelegedés mértéke 2 °C alatt maradjon.

Ami pedig az EU erőfeszítéseit illeti: az Európai Tanács által az uniós kibocsátás 40%-os csökkentésére tett vállalás meggyőző bizonyítéka annak, hogy az EU élen jár az éghajlatváltozás elleni globális küzdelemben. Ez a vállalás minden bizonnyal ösztönözni fogja a világ többi nagy gazdaságát arra, hogy – még jóval az új megállapodás párizsi elfogadását megelőzően – hasonlóan ambiciózus célt tűzzön ki maga elé.

Az új globális megállapodás kidolgozására irányuló erőfeszítésekkel párhuzamosan a nemzetközi közösség eszmecserét folytat arról, miképp lehetne megemelni a globális éghajlatvédelmi célértékeket a 2020-ig tartó időszakra vonatkozóan. A felek ugyanis felismerték, hogy a kibocsátások csökkentése terén ez idáig tett vállalások korántsem elegendők ahhoz, hogy bolygónk átlaghőmérsékletének növekedése 2 °C alatt maradjon. Ehhez tudományos adatok szerint arra van szükség, hogy a globális kibocsátás emelkedése legkésőbb 2020-ra befejeződjön, 2050-ig az 1990-ben mért szint legalább felére csökkenjen, majd azt követően tovább mérséklődjön.

Ezek a megbeszélések a legmagasabb politikai szinten folynak. Az ENSZ-közyűlés éghajlatváltozásról szóló, 2014 szeptemberében tartott csúcstalálkozóján, melyen a világszervezet főtitkára, Ban Ki Mun elnökölt, mintegy 120 állam-, illetve kormányfő jelezte, hogy országaik készek kivenni a részüket azokból a globális erőfeszítésekből, melyek égetően szükségesek. A vállalkozások és a civil szervezetek nagy számban képviseltették magukat a találkozón, és az ún. Népi Klímamenet (People's Climate March) mozgalom szervezésében mintegy félmillió ember vonult fel New York utcáin.



Az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer az üvegházhatásúgáz-kibocsátás költséghatékony csökkentésének kulcsfontosságú eszköze

Miből is áll az európai éghajlatvédelmi politika?

Az EU számos intézkedést vezetett be az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentésére, a tiszta energia előállításának és felhasználásának előmozdítására, az energiahatékonyság növelésére és annak ösztönzésére, hogy Európa mihamarabb áttérjen az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra. Ennek legfontosabb eszköze az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer, amely a világ legnagyobb szén-dioxid-piacaként szolgál. Ennek az elsőként az EU által létrehozott – az üvegházhatású gázok kibocsátási egységeinek adásvételére szolgáló – rendszernek a mintájára hasonló rendszerek jönnek létre világszerte. Az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer a szén-dioxid-kibocsátás „beárazása” révén sikeresen felhívta a gazdasági szereplők figyelmét az éghajlatváltozás következményeire.

Kibocsátáskereskedelmi rendszer

A 2005-ben bevezetett uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer az EU éghajlatvédelmi stratégiájának sarokköve, amelyben több mint 12 ezer – az EU-ban, valamint Izlandon, Liechtensteinben és Norvégiában működő – energetikai, illetve más energiaintenzív tevékenységet végző létesítmény vesz részt. Az érintett létesítmények az EU összes üvegházhatásúgáz-kibocsátásának mintegy 45%-át fedi le.

A rendszer alapját képező elgondolás egyszerű. Elő van írva, hogy az érintett létesítmények, pl. erőművek együttesen mennyi szén-dioxidot bocsáthatnak ki. Az összesített határértéken belül a létesítmények kibocsátási egységeket vásárolhatnak egymástól. Ez lehetővé teszi számukra, hogy a részükre engedélyezettnél több üvegházhatású gázt bocsássonak ki évente. A megengedettnél kisebb mennyiséget kibocsátók eladhatják fölösleges egységeiket. Ha valamelyik szereplő kibocsátása várhatóan meghaladja a számára előírt mennyiséget, az illető választhatja azt a megoldást, hogy beruház kibocsátáscsökkentő intézkedésekbe és technológiákba, de azt is megteheti, hogy további kibocsátási egységeket vásárol a piacon, hogy részben vagy teljesen fedezze a számára engedélyezett mennyiséget meghaladó kibocsátást. Az a tény, hogy a kibocsátásra vonatkozó összhatarértékeken belül a résztvevők kereskedhetnek egymással, kellő rugalmasságot tesz lehetővé. Biztosítja, hogy a kibocsátásokat ott csökkentsék, ahol ez a legkevésbé költséges, a beruházások pedig azokra a területekre irányuljanak, ahol a lehető legköltséghatékonyabb módon a legnagyobb kibocsátásmegtakarítást lehet elérni.

Kezdetben a kibocsátási egységek jelentős részét ingyen kapták az érintett létesítmények, de 2013 eleje óta egyes vállalatoknak az általuk felhasználható összes kibocsátási egységet árverésen kell megvásárolniuk, más cégeknek

pedig évről évre növekvő arányban kell kibocsátási egységeiket pénzért beszerezniük. A létesítmények teljes kibocsátására vonatkozóan meghatározott összkvóta fokozatosan csökken. 2020-ra a kibocsátások megengedett szintje 21%-kal lesz alacsonyabb a 2005-ös szintnél.

Az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszerhez hasonló fix összkvótás kereskedési rendszerek a világ más részein is egymás után jelennek meg. Már ilyen rendszereket működtetnek vagy terveznek létrehozni Ausztráliában, Új-Zélandon, Kínában, Japánban, Dél-Koreában, Svájcban, valamint az Egyesült Államok és Kanada egyes részein.

Az EU azt szeretné, hogy a nemzetközi szén-dioxid-piac tovább fejlődjön. Ennek érdekében az egymással összehangolható kibocsátáskereskedelmi rendszerek hálózatának létrehozásán munkálkodik.

A légi járművek szén-dioxid-kibocsátása

A légi közlekedésből származó kibocsátás mennyisége gyors ütemben nő, és 2020-ra globális szinten várhatóan kb. 70%-kal lesz magasabb, mint 2005-ben, 2050-re pedig további 300–700%-kal emelkedhet.

Az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer 2012 óta kiterjed az Európai Unión belüli repülőterek között közlekedő összes légi járatra. Annak érdekében, hogy az ENSZ polgári repülési szervezetének több idő álljon a rendelkezésére a légiközlekedési kibocsátásokat szabályozni hivatott rendszer kidolgozására, az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer hatályát az EU egyelőre nem terjesztette ki az Unión kívülről érkező, illetve a nem uniós országokba tartó nemzetközi légi járatokra.

Üvegházhatásúgáz-kibocsátás a közlekedési ágazatban

Egy London és New York közötti, oda-vissza repülőút során egyetlen utasra vetítve nagyjából ugyanennyi üvegházhatású gáz szabadul ki a légkörbe, mint egy átlagos uniós háztartás fűtése során egy egész év alatt.

Az innovatív technológiák támogatása

Az EU külön programot hozott létre az innovatív, alacsony szén-dioxid-kibocsátású technológiák fejlesztésének támogatására. A NER300 program a világon az egyik legnagyobb a maga nemében. A működtetéséhez szükséges pénzforrásokat az Unió 300 millió kibocsátási egység értékesítéséből teremti elő. A program keretében az EU elősegíti az innovatív megújulóenergia-

technológiák, valamint az erőművek által kibocsátott szén-dioxid leválasztását és tárolását szolgáló technológiák térnyerését.

Két pályázati felhívás és az azok eredményeképpen 2012-ben, illetve 2014-ben odaítélt szerződések alapján a NER 300 program 38 – innovatív megújulóenergia-technológiákkal, illetve szén-dioxid-leválasztással és -tárolással foglalkozó – projektet fog finanszírozni 20 EU-tagországban.

A NER 300 program összköltségvetése 2,1 milliárd euró, amelyet hozzávetőleg 2,8 milliárd eurós magánbefektetés fog kiegészíteni. A megújulóenergia-projektek mintegy 18 terawattórával (TWh) fogják növelni az EU éves megújulóenergia-termelését. Ha a szén-dioxid-leválasztás és -tárolás révén csökkentett kibocsátási mennyiséget is hozzávesszük ehhez, a két intézkedés környezetvédelmi hatása együttesen rendkívül jelentős: ugyanekkora kibocsátáscsökkentést akkor tudnánk elérni a közlekedési ágazatban, ha több mint hárommillió gépkocsit kivonnánk a forgalomból az EU-ban.

Az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer hatályán kívül eső kibocsátások

Az EU üvegházhatásúgáz-kibocsátásainak mintegy 55%-ára nem terjed ki az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer. A „kívülállók” közé tartozik a közlekedés, az építőipar, a mezőgazdaság és a hulladékgazdálkodás. Annak érdekében, hogy kezeljék ezeket a kibocsátásokat, a tagállamok a terhek közös vállalásáról szóló ún. vállaláselosztási megállapodást kötöttek, amely kötelező nemzeti célértékeket határoz meg az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer hatályán kívül eső kibocsátásokra a 2020-ig bezárólag tartó időszakra vonatkozóan.

Ezek a célértékek a legtehetősebb EU-tagok esetében 2020-ig teljesítendő 20%-os kibocsátáscsökkentéstől a legszegényebb tagállamok számára engedélyezett 20%-os kibocsátásnövelésig terjednek. A célértékek úgy vannak meghatározva, hogy az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer hatályán kívül eső uniós kibocsátások 2020-ra együttesen 10%-kal csökkenjenek a 2005-ös szinthez képest.



A közlekedési ágazat az üvegházhatásúgáz-kibocsátás egyik legjelentősebb forrása

Közúti közlekedés

Az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, versenyképes gazdaság 2050-ig történő megvalósításának bizottsági ütemterve és a közlekedéspolitikai fehér könyv szerint a közlekedési ágazat egészének 2050-re hozzávetőleg 60%-kal kell csökkentenie a szén-dioxid-kibocsátást az 1990-es szinthez képest. A 2030-as éghajlat-politikai keretben meghatározott célkitűzések elérésének elősegítése érdekében biztosítani kell, hogy 2030-ra a közlekedési ágazatban az üvegházhatású gázok kibocsátása mintegy 20%-kal a 2008-as szint alá csökkenjen.

A személy- és tehergépjárművek az uniós szén-dioxid-kibocsátás mintegy 15%-áért felelősek. Ezeknek a kibocsátásoknak a csökkentése tehát jelentősen hozzájárulhat az éghajlatváltozás elleni küzdelemhez. A vonatkozó uniós rendelkezések egyértelműen előírják, hogy a gépjárműgyártóknak milyen kibocsátási szintekhez kell tartaniuk magukat. 2007-ben az új autók kilométerenként átlagosan 159 gramm szén-dioxidot bocsátottak a légkörbe. 2015-re ezt a mennyiséget 18%-kal 130 g/km-re, 2020-tól pedig további 40%-kal 95 g/km-re kell csökkenteni. Ami az új tehergépjárművek átlagos szén-dioxid-kibocsátását illeti, annak 2017-re 175 g/km-re, vagyis 14%-os mértékben kell mérséklődnie a 2007-es 203 g/km szinthez képest, 2020-ra pedig további 28%-kal kell – 147 g/km-re – csökkentenie.

A járművek kibocsátásának korlátozását célzó intézkedések már eddig is megtették a hatásukat. A 2013-ban értékesített új autók átlagosan 127 gramm szén-dioxidot bocsátottak ki kilométerenként, ami azt jelenti, hogy a 2015-re vonatkozóan meghatározott 130 g/km kibocsátási célértéket két évvel a jogszabályban rögzített határidő előtt sikerült teljesíteni.

A teherautók és az autóbuszok az uniós szén-dioxid-kibocsátás mintegy 5%-áért felelősek. 2014 májusában az Európai Bizottság stratégiát fogadott el a nehéz gépjárművek szén-dioxid-kibocsátásának csökkentésére, és első lépésként jogszabály bevezetését javasolta a nehéz tehergépjárművek szén-dioxid-kibocsátásának tanúsításáról.

A technológiai innováció előrelendítheti a hatékonyabb és fenntarthatóbb európai közlekedési rendszerre való átállást, hiszen újfajta motorok, anyagok és tervezési megoldások révén számottevően növelhető a járművek üzemanyag-hatékonysága.

Annak érdekében, hogy az európai járművezetők az üzemanyag-fogyasztás szempontjából lehetőleg takarékosabb új autót választhassák, a tagállamoknak az uniós jog értelmében biztosítaniuk kell, hogy a vásárlóknak minden vonatkozó információ a rendelkezésére álljon, ideértve a gépjármű üzemanyag-hatékonyságát és szén-dioxid-kibocsátását.



© Stockphoto/Mick58

Ha energiahatékonyabbá tesszük otthonainkat, azzal védjük a környezetet, és pénzt takaríthatunk meg

Az üzemanyag minősége is fontos szerepet játszik a közlekedési ágazat által generált üvegházhatásúgáz-kibocsátás mérséklésében. Az uniós jog a gépjárművekben használt üzemanyagok „kibocsátásintenzitása” – vagyis az üzemanyagok teljes (a kinyeréstől az értékesítésig tartó) életciklusa alatti gázkibocsátás – tekintetében 10%-os csökkentést irányoz elő 2020-ra. Az EU intézkedéseket javasol továbbá a bioüzemanyagok előállításával járó éghajlati hatások minimalizálására is: korlátozni kívánja azoknak a földterületeknek a nagyságát, melyeket – mezőgazdasági művelés vagy erdőgazdálkodás alól kivonva – ilyen célra lehet felhasználni.

Továbbra is nő a közúti közlekedés által generált szén-dioxid-kibocsátás

A közúti közlekedés révén a légkörbe bocsátott üvegházhatású gázok mennyisége 29%-kal nőtt az 1990 és 2007 közötti időszakban, 2007 és 2012 között azonban – a gazdasági válság, a magas olajárak, a személygépjárművek hatékonyságának javulása és a mobilitás lassuló növekedése következtében – 9%-kal csökkent. Az EU összes szén-dioxid-kibocsátásának kb. egyötöde a közúti közlekedés számlájára írható.

Energiahatékonyság

2020-ra kitűzött céljai elérése érdekében az EU 2012-ben jogszabályt fogadott el, amely a hatékonyság növelését hivatott előmozdítani az energiaellátási lánc mindegyik szakaszában, az átalakítástól kezdve a forgalmazáson át a végső felhasználásig bezárólag. A jogszabály előírja a tagállamoknak, hogy vezessenek be energiahatékonysági kötelezettségi rendszereket és hozzanak intézkedéseket a háztartások, az ipar és a közlekedési ágazat energiafelhasználásának javítására. A jogszabály arról is rendelkezik, hogy a fogyasztókat tájékoztatni kell arról, mennyi energiát fogyasztanak.

Az épületeknek is jelentős az energiamegtakarítási és kibocsátáscsökkentési potenciálja. A Bizottság úgy becsüli, hogy az épületek energiafelhasználását és szén-dioxid-kibocsátását 2050-re mintegy 90%-kal lehetne csökkenteni. Az épületek energiateljesítményére

vonatkozó szabályozás értelmében 2021-től az új épületek nettó energiafogyasztásának nullának kell lennie, ami azt jelenti, hogy legalább ugyanannyi energiát kell termelniük, mint amennyit felhasználnak. A folyamat már megkezdődött, és sok tagállam már szigorította az épületekre vonatkozó energetikai előírásokat. 2012 óta minden nemzeti közbeszerzési eljárás során követelményként kell támasztani az érintett épületek és szolgáltatások tekintetében az energiahatékonysági szabványok betartását.

Mezőgazdaság, erdészet és földhasználat

Az erdők és a mezőgazdasági területek szintén fontos szerepet játszanak az éghajlatváltozás elleni küzdelemben. A fák és egyéb növények elnyelik és tárolják – azaz kivonják a légkörből – a szén-dioxidot. Becslések szerint ezek a földhasználati tevékenységek az EU-ban a más szektorokban kibocsátott üvegházhatású gázok mintegy 9%-ának megfelelő mennyiségű szén-dioxidot távolítanak el a légkörből.

Egyes mezőgazdasági tevékenységek – például a fakitermelés és a növénytermesztés, az árterületek lecsapolása és a füves területek felszántása – azonban csökkentik a növények szén-dioxid-felvételét, sőt a visszajára fordítják azt, miáltal az erdők és a mezőgazdasági területek szén-dioxid-kibocsátó forrásokká válhatnak.

Ezért e folyamatok nyomán követése céljából az EU 2013-ban jogszabályokat fogadott el, amelyek előírják, hogy a tagállamoknak nyilván kell tartaniuk az erdők és mezőgazdasági területek által elnyelt, illetve kibocsátott szén-dioxid éves mennyiségét. Ez az első lépés abba az irányba, hogy a kibocsátás csökkentésére irányuló uniós erőfeszítések az ilyen típusú földhasználatra is kiterjedjenek. Az Európai Tanács 2014 októberében ennél is tovább ment: felkérte az Európai Bizottságot, hogy terjesszen elő jogszabályjavaslatot a földhasználati ágazatnak az uniós kibocsátáscsökkentési intézkedéskeretbe történő integrálásáról.

A saját határain belül foganatosított intézkedések mellett az EU segítséget nyújt a fejlődő országoknak az erdőirtás



© Stockphoto/Brazil2

Az erdőirtásnak is szerepe van az éghajlatváltozásban

megfekezéséhez. Ez a pénzügyi támogatás kiegészíti azt a tárgyalási folyamatot, amely az ENSZ Éghajlat-változási Keretegyezményének égisze alatt folyik, és amely az erdőirtás és az erdőpusztulás következtében a fejlődő országokban keletkező kibocsátás csökkentésére vonatkozó ENSZ-célkitűzés, a REDD+ keretébe illeszkedik. A részes államok e tárgyalások során nemzetközi szabályokat hoztak a probléma kezelésére.

Az ipari létesítmények által kibocsátott szén-dioxid leválasztása

A szén-dioxid-leválasztás és -tárolás technológiája lehetővé teszi az erőművekben és az ipari folyamatok során keletkezett szén-dioxid elkülönítését, cseppfolyósítását, szállítását és olyan – földfelszín alatti – geológiai képződményekben történő elhelyezését, ahonnan a szén-dioxid nem tud kiszabadulni. Az EU szabályozási keretet léptetett életbe, hogy minimálisra csökkentse a szén-dioxid-tárolás biztonsági és környezeti kockázatait.

Az éghajlatvédelmi intézkedések előtérbe helyezése

Egyre fontosabb, hogy az éghajlatváltozás hatásainak enyhítése és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás az összes releváns európai szakpolitika, pl. A regionális fejlesztés, a mezőgazdaság, a halászat és az energiapolitika részét képezze. Az EU vezetői megállapodtak arról, hogy a 2014–2020-as időszakra szóló uniós költségvetésnek legalább a 20%-át éghajlatvédelmi intézkedésekre kell fordítani.

Figyelemfelkeltés

A Bizottság 2012-ben páneurópai kommunikációs kampányt indított a következő szlogennel: „A világ, ahogy szereted – a klímával, ahogy szereted”. A kampány során a Bizottság bemutatja, milyen gyakorlati megoldások kínálóznak az éghajlatváltozással kapcsolatos problémákra, továbbá, hogy az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra való áttérés miképp javíthatja az emberek életminőségét, és milyen gazdasági előnyökkel járhat.

A fejlődő országok támogatása

A fejlődő országok – különösen a legszegényebb és az éghajlatváltozásnak leginkább kitett országok – jelentős pénzügyi segítségre szorulnak ahhoz, hogy csökkenteni tudják üvegházhatásúgáz-kibocsátásukat, és alkalmazkodni tudjanak az éghajlatváltozás következményeihez.

A világon az EU nyújtja a legtöbb fejlesztési és éghajlatvédelmi célú segítyt a rászoruló országoknak. A 2012-ben megrendezett dohai éghajlat-változási konferencián az EU és több tagállam bejelentette, hogy

2013-ban saját pénzügyi tartalékaikból önkéntes alapon összesen 5,5 milliárd EUR összegű finanszírozást nyújtanak fejlődő országoknak éghajlatvédelmi intézkedésekre.

Az EU és tagállamai elkötelezték a pénzügyi segélynyújtás folytatása mellett, és szándékukban áll, hogy méltányos részt vállaljanak annak a 100 milliárd dollárnak az előteremtésében, melyet a fejlett országok vállalásukhoz híven 2020-ig bezárólag évente mozgósítani kívánnak erre a célra. A 100 milliárd dollár egy része az új Éghajlat-változási Alap révén kerül folyósításra.

A 2014 és 2020 közötti időszakban az EU 14 milliárd eurót szándékozik nyújtani az uniós költségvetésből és az Európai Fejlesztési Alapból a nem uniós partnerországok éghajlat-politikai intézkedéseinek támogatására – összhangban azzal a célkitűzéssel, hogy az uniós költségvetés legalább 20%-a klímavédelmi intézkedések megvalósítását szolgálja a szóban forgó hat év alatt.

LIFE – Beruházás az éghajlatvédelemben

1992 óta az EU környezetvédelmi pénzügyi eszköze, a LIFE 3,4 milliárd euróval járult hozzá az európai éghajlat és környezet védelméhez. A program révén több mint négyezer projekt részesült társfinanszírozásban.

A LIFE új éghajlat-politikai alprogramja 864 millió euró értékű társfinanszírozást nyújt 2014 és 2020 között olyan projekteknek, amelyek innovatív megoldásokat hivatottak kifejleszteni és életbe léptetni az éghajlatváltozással kapcsolatos kihívások kezelése céljából.

Az éghajlat-politikai alprogram célja, hogy előmozdítsa az alacsony szén-dioxid-kibocsátású és az éghajlatváltozás hatásaihoz alkalmazkodni tudó gazdaságra való átállást, segítse az uniós éghajlat-politikai intézkedések és jogszabályok kidolgozását, megvalósítását és érvényesítését, valamint javítsa a környezet- és éghajlat-politikai kormányzást a közigazgatás minden szintjén.

Több módon is igénybe lehet venni a finanszírozást. A hatóságok, a nonprofit szervezetek és a magánszektorbeli szereplők, különösen a kis- és középvállalkozások évente kiírt projektpályázatok révén kapnak majd támogatást ahhoz, hogy kisléptékű változtatások – új technológiák, módszerek és szemléletmódok meghonosítása – révén csökkentsék a kibocsátást és elősegítsék az éghajlatváltozás hatásaihoz való alkalmazkodást.

A finanszírozás további két csatornája a természetitőke-finanszírozási eszköz (NCFE) és az energiahatékonyság magánfinanszírozási eszköze (PF4EE). E két kísérleti jellegű eszköz lehetővé teszi a támogatható projektek hitelből történő finanszírozását, és az Európai Beruházási Bank és helyi bankok által nyújtott garanciák révén elősegíti magánforrások mozgósítását.

Kitekintés

Az Európai Bizottság legfőbb politikai prioritásai közé tartozik, hogy rugalmas és a külső hatásokkal szemben ellenállóképes energiauniót hozzon létre, továbbá hogy jövőbe mutató, távlati éghajlat-politikát alakítson ki. A Bizottság segíteni fogja az Uniót abban, hogy élen járjon világszinten a megújuló energia területén, és számottevő mértékben javítani fogja az energiahatékonyságot annak érdekében, hogy lendületet adjon a környezetkímélő gazdasági növekedésnek.

Az EU és a nemzetközi közösség jelentős haladást ért el az utóbbi évtizedben az éghajlatváltozás elleni küzdelem terén. Ahhoz azonban, hogy bolygónk átlaghőmérsékletének emelkedését 2 °C alatt tudjuk tartani, a globális szén-dioxid-kibocsátás növekedését már jóval 2020 előtt meg kell állítanunk, majd azt minden évben számottevően csökkentenünk kell. Ez az egyik ok, amiért az EU fontosnak tartja, hogy már 2015-ben olyan ambiciózus és jogilag kötelező erejű nemzetközi szerződés szülessen, melyben minden ország – az általa okozott kibocsátás mennyiségéhez és a saját cselekvési lehetőségeihez mérten – méltányos vállalásokat tesznek.

A világ vezetőinek 2014. szeptemberi ENSZ-csúcstalálkozója politikai lökést adott az új éghajlatvédelmi szerződés kidolgozására irányuló erőfeszítéseknek, és elő fogja segíteni, hogy a 2020-ig tartó időszakban teljesítendő kibocsátáscsökkentés tekintetében messzire mutató célkitűzések szülessenek.

Jól illusztrálja a probléma aktualitását, hogy a Nemzetközi Energiaügynökség többször is felhívta a nemzetközi közösség figyelmét: ahogy az évek múlnak, úgy válik egyre nehezebbé és költségesebbé a globális felmelegedés 2 °C alatt tartására vonatkozó cél elérése. Minden olyan – tisztább technológiák kifejlesztését és bevezetését célzó – beruházás, amelyet most nem valósítunk meg, több mint négyszer olyan sokba fog kerülni 2020 után.

A 2020-ra kitűzött célok megvalósulni látszanak...

Az EU jelenleg jó úton van ahhoz, hogy túlteljesítse célját, vagyis hogy az évtized végére 20%-kal csökkentse a kibocsátását. Ezt a 2020-ra vonatkozó stratégiájának, a már elfogadott jogszabályoknak és az előkészítés alatt álló új intézkedéseknek köszönheti. A személy- és tehergépjárművekre vonatkozó szén-dioxid-kibocsátási célértékek eredményeképpen a közlekedési ágazat még

nagyobb arányban hozzá fog járulni az éghajlatvédelmi célok eléréséhez.

A még kidolgozás alatt álló intézkedések közé tartozik a hűtéshez és légkondicionáláshoz használt fluortartalmú gázok kibocsátásának további csökkentése is. Ezek az ún. „F-gázok” sokkal nagyobb mértékben – akár 23 ezerszer erősebben – melegítik fel a légkört, mint a szén-dioxid. Egy új, 2015 januárjától alkalmazandó EU-rendelet megerősíti a jelenleg hatályos intézkedéseket. Az F-gázok kibocsátása 2030-ra a jelenlegi szint kétharmadára fog csökkenni.

...irány 2030!

Célunk, hogy versenyképes, alacsony szén-dioxid-kibocsátású európai gazdaságot hozunk létre az évszázad közepére. Ezen az úton a következő mérföldkő a 2030-as év lesz. Az általános 40%-os cél elérése érdekében az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer hatálya alá tartozó ágazatoknak 43%-kal kell csökkenteniük a kibocsátásukat a 2005-ös szinthez képest. A rendszeren kívüli ágazatoknak 30%-os csökkenést kell elérniük 2005-höz képest. Következő lépésként az egyes tagállamok szintjén is meg kell határozni a kibocsátáscsökkentési célokat. 2014. októberi ülésén az Európai Tanács felvázolta, milyen elvek mentén kell ennek megtörténnie.

Az uniós kibocsátáskereskedelmi rendszer megreformálása

2014 januárjában az Európai Bizottság piaci stabilizációs tartalék létrehozását javasolta, mely 2021-ben lépne életbe. Ez a tartalék kezelné a kibocsátási egységek terén az elmúlt években kialakult többlet kérdését, valamint ellenállóbbá tenné a rendszert a sokkhatásokkal szemben. Az intézkedés biztosítaná, hogy a kibocsátáskereskedelmi rendszer a jövőben hatékonyabban elő tudja mozdítani az alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságba történő beruházásokat, mégpedig úgy, hogy mindez a lehető legkevesebbe kerüljön az adófizetőknek.

2014. októberi ülésén az Európai Tanács kiemelte, hogy az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentésének elsődleges eszköze a megreformált és jól működő kibocsátáskereskedelmi rendszer lesz, melyet a bizottsági javaslatnak megfelelően a piac stabilizálására alkalmas eszköz fog kiegészíteni.

Alacsony szén-dioxid-kibocsátás: kiút a válságból

A jelenlegi helyzetben, amikor Európa azonnali kihívásokkal, vagyis a lassú gazdasági növekedéssel és a munkanélküliséggel küszködik, a 2030-as év távolinak tűnhet. Pedig ha felgyorsítjuk az éghajlatbarát, alacsony szén-dioxid-kibocsátású gazdaságra történő áttérést, könnyebben tudjuk kihúzni az európai gazdaság szekerét kihúzni a kátyúból. Ezért nagyon fontos, hogy késedelem nélkül cselekedjünk.

A lakosság is határozott fellépést vár el tőlünk. Az Európai Bizottság részére 2013-ban végzett közvélemény-kutatás tanúsága szerint a társadalom határozottan támogatja a klímavédelmi intézkedéseket: öt európaiból négy úgy látja, hogy az éghajlatváltozás elleni fellépés és a hatékonyabb energiafelhasználás elősegíti a gazdasági növekedést és a munkahelyteremtést, tízből kilenc válaszadó pedig súlyos problémának tartja az éghajlatváltozást.

További információk

- ▶ **Az Európai Bizottság éghajlat-politikai webhelye:** <http://ec.europa.eu/clima>
http://ec.europa.eu/clima/citizens/causes/index_en.htm (minden uniós nyelven elérhető)
- ▶ **Az Európai Bizottság éghajlat-politikával foglalkozó közösségi oldalai:**
<https://www.facebook.com/EUClimateAction>
<https://twitter.com/EUClimateAction>
<https://www.youtube.com/user/EUClimateAction>
- ▶ **Az éghajlatváltozással foglalkozó kormányközi munkacsoport portálja:** <http://www.ipcc.ch>
- ▶ **Kérdései vannak az Európai Unióról? A Europe Direct segíthet Önnek:** 00 800 6 7 8 9 10 11
<http://europedirect.europa.eu>

